

Bu sefer kesin karar verdim, döneceğim. Okurlar bilir, eskiden edebiyatta da üretirdim. İki roman ve iki öykü kitabı yazdım, ardından bıraktım ve tümüyle başka alanda yoğunlaştım. Edebiyat bazen yoğunlaşan bir istek olarak içimde kaldı ama sadece kaldı, yıllarca iyi bir edebiyat okuru bile olamadım. Birkaç kere dönmeye karar verir gibi oldum ama öylece kaldı. Biliyorsunuz esas olan karar vermek değil kararı uygulamaktır. Yapılamadıktan sonra karar almış olmanın önemi yoktur ama bu sefer yapacağım.

Ne oldu, derseniz, birkaç faktör bu karara neden oldu.

İlk olarak, **Yolun Sonu**'nu, ilk romanımı internette yayınladığımda büyük ilgi gördü. Zamanında çok kişi okumuş. Zaten ilk baskısı kısa sürede tükenmiş, ikincisi yapılmıştı. "Başka romanın var mı?" diye soranlar da oldu. E Yayınları'nda **Güzel Bir Ölüm** çıkmıştı ve bazı internet kitap satış sitelerinde bile tükenmiş. Belki orada burada kalmıştır. Bende bir tane var, bir ara tarama konusunu halledip onu da internete koyacağım.

İkincisi, şu an okuduğum roman oldu. Isabel Allende'nin **Dieser weite Weg** (Bu Uzun Yol) romanını okuyorum. Almandada yeni yayınlandı, üniversite kütüphanesinden aldım ve yarıdan fazlasını birkaç günde okudum. Türkçede de yakında çıkar sanıyorum. Roman İspanya iç savaşında cumhuriyetçileri, savaşın kaybedilmesini, ölenleri, uluslararası tugayları, zorlukla Fransa'ya gidişi ve oradan gemiyle Şili'ye ilticayı anlatıyor. Bir sürgün romanı yani... Ülkede kalamayacaksınız ve çok uzağa gitmek zorundasınız.

İspanya'da faşistlere karşı savaş kaybedilirse Hitler'i kimse durduramaz, herkes bunu biliyor ama savaş kaybediliyor. Çok sayıda ülkeden 35 bin gönüllü gelip cumhuriyetçilerle birlikte savaşıyor ama Hitler ile Mussolini'nin desteklediği Franco savaşı kazanıyor.

Biz de buna benzer ama başka bir şey yaşadık ve ben bunu roman çerçevesinde anlatabilirim. Burada edebiyatın önemli bir özelliğini unutmamak gerekiyor: edebiyat yaşanılanı bire bir anlatmaz, o zaman edebiyat olmaz. Eskiden beri politik tarihi roman çerçevesinde anlatmaya çalışanlara kızarım. Adına anı denilebilir, tarih denilebilir veya başka bir şey olabilir ama

edebiyat olmaz. Isabel Allende'nin romanında da gerçek bir kişi var, Pablo Neruda ama bir bölümde görünüp kayboluyor. Böyle olur ama edebiyat romanda ana kahramanlardan birisi olarak gerçek bir kişiyi almaz. O zaman biyografi yazabilirsiniz, edebiyatı karıştırmanız gerekmez.

Yolun Sonu yayınlandığında benzer sıkıntıyla karşılaşmıştım, okur mutlaka kendisini romandaki birisine benzetiyordu. Andırabilir ama ilgisi yoktu. Zaten hiç kimseye benzemeyen apayrı kişiler de yaratamazsınız, birilerine kaçınılmaz olarak şu veya bu oranda benzeyecektir.

Son olarak ise Svetlana Eleksiyeviç'in **Kadın yok savaşın yüzünde** romanını okumaya başlamıştım ama bırakmak zorunda kaldım. Güçlü cümleleri ya da pasajları severim. İkinci Dünya Savaşı sona ermiş, adam kendisi gibi asker olan kadına Berlin'deki Reichstag binası önünde evlenme teklif ediyor. "İkimiz de sağ kaldık, evlen benimle" diyor.

Kadının cevabını açıklayarak anlatmak gerek; kadın yıllardan beri kadınlığının bittiğini, evlenmek için yeniden kadın olması gerektiğini söylüyor.

Büyük bir savaş birkaç cümlede ancak bu kadar anlatılır...

Savaşı anlatan bir başka güçlü ifade mesleklerle ilgiliydi. Rusçada da Almancada olduğu gibi eril, dişi ve nötr ekleri bulunuyor. Mesela Almancada öğretmen denildiğinde Lehrer veya Lehrerinnen olur ve buradan öğretmenin kadın mı erkek mi olduğunu anlarsınız. Rusçada askerlikle ilgili mesleklerde savaşa kadar dişi eki yokmuş. Mesela tankçı erkekmiş, hiç kadın tankçı olmamış ki; keza piyade de öyle. Kadınların savaşta yer alması dilin de değişmesini gerektirmiş; kadın tankçı, kadın piyade de dile girmiş.

Edebiyat işte budur; sonuçta hayatı anlatır ama onu düzenleyerek ve bambaşka bir tarafından anlatır.

Devrimci hareketin tarihinde bu hayatın içinden gelenlerin ürettiği edebiyat yeterince olmadı. Ya işkence yazıldı ya da hayat hikayesi anlatıldı. Bunlara denecek yok, gereklidir ama bunlar edebiyat değildir. Konu dışarıdan yazıldığı zaman da ister istemez sırtıyord. Yıllar önce Ahmet

Altan'ın **Dört Mevsim Sonbahar** ve **Sudaki İz** romanlarını okumuştum. Hangisinde geçiyordu hatırlamıyorum; bir militan basılma ihtimali olan evde kalmak zorunda ve her an baskın bekliyor. Gürültü duyunca tabancasının namlusuna mermi sürüyor. Bu kaba bir yanlış, hiç kimse namluda mermi olmadan baskın beklemez. Romanda olaylar gerçek olmayabilir, burası tamam ama böyle yanlış yapmamak gerek.

Edebiyata döneceğim, ürünleri ne zaman çıkar, şimdiden bilemem...

Önemli bir konu, böyle yaparak kendimi bölünmüş hissetmemem olacak. Yirmi yıl önce böyle düşünemezdim ama sosyal bilimlerin değişik alanlarında iyi bir birikime ulaştım. Öğrenecek ve yazacak daha çok şey var ama önemli bir eşiği geçtim diyebilirim.

Bu da insanı rahatlatıyor...